

Nr 1320

av herr Karlsson i Mariefred m. fl.

om nya lokaler för statens porträttsamling på Gripsholms slott.

Statens porträttsamling på Gripsholm leder sitt ursprung från den konstsamling som under Gustav Vasas tid uppstod på Gripsholms slott. Samlingen av furstliga porträtt förändrades till ett nationellt porträttgalleri genom att under Gustav III:s tid även porträtt på icke-furstliga personer införlivades. Utvecklingen fullföljdes genom att A. L. Stierneld 1822 fick i uppdrag att ordna samlingen på Gripsholm.

Sedan 1866 är vården av porträttsamlingen anförtrord Nationalmuseum. Den omfattar i dag ca 3 500 nummer och växer årligen, sedan man från 1930-talet funnit det naturligt "att se märkesmän och märkeskvinnor företrädna i vårt nationella porträttgalleri".

En särskild grupp porträtt utgörs sedan 1960 av s. k. hedersporträtt, vilka enligt särskilda beslut av Kungl. Maj:t "som en hedersbevisning införlivats med statens porträttsamling".

Huvuddelen av porträttsamlingen är fortfarande knuten till Gripsholms slott. För att åstadkomma bättre exponeringsmöjligheter för den moderna delen av samlingen, flyttades 1947 huvuddelen av porträtten efter år 1809 från slottet till den intill slottet belägna Gripsholms folkhögskola, där porträtten placerades som depositioner från Nationalmuseum. Folkhögskolan, som har Södermanlands läns landsting som huvudman, är till största delen förlagd i staten tillhöriga 1700-talsbyggnader, uppförda för Gustav III:s kronobränneri på Gripsholm. Porträtten är tillgängliga för allmänheten enligt särskild överenskommelse mellan Nationalmuseum och skolan.

Placeringen i skollokalerna var från början avsedd som ett provisorium för att lösa de otillfredsställande exponeringsmöjligheterna på slottet för porträtten från 1800- och 1900-talen. En bärande tanke, som ännu äger giltighet, var att denna exponering skulle kunna ske utan att bryta det organiska sambandet mellan den äldre och den nyare delen av porträttsamlingen.

Efter hand har den provisoriska karaktären av placeringen på folkhögskolan blivit alltmera uppenbar. Den moderna samlingen har växt till ca 1 000 nummer. Hängningsmöjligheterna i skolans byggnader är numera utnyttjade till det yttersta. Inte bara samlingssalar, hallar och lektsionsrum har tagits i anspråk utan hängning har också måst ske i korridorer och utrymmen, där visningsmöjligheterna är mindre tillfredsställande.

Härtill kommer att genom samlingens storlek och representativa karaktär en orimligt stor del av ansvaret för den moderna porträttsamlingen kommit att läggas på folkhögskolan. Det är icke heller möjligt att i

byggnader, som används för skoländamål, erhålla tillfredsställande säkerhet mot skador och stölder.

Statens porträttsamling är en av de största i världen. Med sin flerhundraåriga hävd på Gripsholm bör samlingen även i fortsättningen vara knuten till slottet. Detta gäller också 1800- och 1900-talsdelen. För besökare på slottet har porträttgalleriet, inte minst dess moderna del, kunnat belysa den svenska utvecklingen alltsedan medeltiden. Det är naturligt att detta samband mellan äldre och nyare tid måste bevaras. Gripsholm återspeglar kontinuiteten i utvecklingen. En splittring av porträttsamlingen får inte ske.

Det torde inte vara omöjligt att i närheten av slottet finna en lokal, där huvudparten av porträtten efter 1809 kan förvaras och visas på ett från museal synpunkt tillfredsställande sätt. Inom Gripsholmsföreningen av år 1937, som fungerar som stödförening till Gripsholms slott och verksamt bidragit till porträttsamlingens utökning, har uppmärksamheten fästs på en omedelbart intill folkhögskolan belägen, staten tillhörig, byggnad från Gustav III:s tid, vilken efter ombyggnad eventuellt skulle kunna tas i anspråk för ändamålet. Detta skulle också medföra bevarad kontakt med folkhögskolan och de depositioner av mindre omfång som också fortsättningsvis skulle kunna vara placerade där. Visst samarbete mellan Nationalmuseum och folkhögskolan i fråga om visningar skulle också kunna förekomma.

Goda möjligheter ser ut att finnas att med bevarande av de kulturhistoriska värdena astadkomma en fullvärdig museilokal inom den nämnda byggnaden. En ombyggnad skulle ge sysselsättning åt äldre arbetskraft.

Det torde icke heller vara uteslutet att i närheten av Gripsholms slott finna andra möjligheter att förvara och visa den moderna delen av porträttsamlingen. Detta måste emellertid klarläggas.

Med stöd av det anförda hemställes

att riksdagen hos regeringen begär utredning om möjligheterna att i anslutning till Gripsholms slott bereda nya exponeringsutrymmen för huvuddelen av porträtten efter 1809, ingående i statens porträttsamling på Gripsholm.

Stockholm den 25 januari 1975

GÖSTA KARLSSON (c)

i Mariefred

TAGE SUNDKVIST (c)

SVEN-OLOV TRÄFF (m)

OLLE SVENSSON (s)

i Eskilstuna

HOLGER BERGMAN (s)

i Nyköping

BERNT EKINGE (fp)

TAGE LARFORS (s)

BENGT GUSTAVSSON (s)

i Eskilstuna

INGRID LUDVIGSSON (s)